

Agencija za ravnopravnost
spolova Bosne i Hercegovine

Organization for Security and
Co-operation in Europe
Mission to Bosnia and Herzegovina

SAŽETAK IZVJEŠTAJ SA RADIONICA

Jednodnevna napredna obuka za kandidatkinje na Općim izborima 2014.

Organizirala:

Agencija za ravnopravnost spolova BiH

U saradnji sa:

OSCE Misija u BiH

1-12 septembar 2014.

1. Sažetak

Izborni sistem Bosne i Hercegovine može se okarakterizirati kao sistem prosječne usklađenosti u pogledu cilja povećanja učešća žena. Kvota koja se primjenjuje osigurava da žene budu uvrštene na liste kandidata, predviđa pravilo o rangiranju i postotak koji sada iznosi 40%. Još uvijek postoji nedostatak razumijevanja tog koncepta. Statuti pojedinih političkih stranaka sadrže odredbe o borbi protiv diskriminacije ili o općenitom promoviranju ravnopravnosti spolova, ali provođenje odredbi u realnost je vrlo malo zastupljeno. Kvota ne garantira istinsku ravnopravnost, naročito u smislu osiguranja prilika ženama da ostvare dobar izborni rezultat. Podaci o lokalnim izborima 2008. i 2012. ukazuju na to da su žene u samo 10% slučajeva bile prve na listi i da su činile oko 85% imena za mandate namijenjene manje zastupljenom spolu. Postoji potreba da se podrži provođenje javnih politika u oblasti ravnopravnosti spolova i analizira uticaj društvenog razvoja na žene u političkom životu BiH, kao i da se iskorijene specifični oblici diskriminacije na osnovu spola.

Imajući u vidu da utjecaj žena izabranih u zakonodavna tijela predstavlja važan preduvjet za postizanje ciljeva ravnopravnosti spolova i osnaživanje žena, Agencija za ravnopravnost spolova Bosne i Hercegovine u saradnji sa OSCE-ovom Misijom u BiH u mjesecu maju 2014.godine započela je sa implementacijom projekta „Povećanje opredjeljenosti političkih stranaka za ravnopravnost spolova“, a koji je predviđen za period 1.mart - 15. oktobar 2014. Osnovni cilj projekta je promoviranje zastupljenosti žena – kandidatkinja u političkom i javnom životu.

U sklopu projekta održano je 7 radionica pod nazivom „Jednodnevna napredna obuka za žene kandidatkinje na Općim izborima 2014.“ i to u slijedećim gradovima: Zenica, Doboj, Mostar, Sarajevo, Lukavac, Banja Luka i Bihać.

Osnovni cilj radionica je bio jačanje uloge žena unutar političkih partija, motiviranje žena – kandidatkinja da djeluju u oblasti ravnopravnosti spolova, jačaju svoje vještine u oblasti komuniciranja, vođenja kampanje, kao i osnaživanje žena – kandidatkinja da se nose sa preprekama vezanim za političke angažmane.

Dugoročni rezultat radionica je osnaživanje i poticanje žena na aktivniju participaciju u političkom djelovanju unutar samih stranaka, kako bi se to odrazilo na ravnopravnu zastupljenost u vrhu hijerarhije političkog odlučivanja, a čime bi se žene potaknule na preuzimanje društvenih uloga od jednake važnosti u političkom i javnom životu.

Za vrijeme radionica, 2 trenera iz Agencije za ravnopravnost spolova BiH, gđin. Adnan Kadribašić, stručni savjetnik za pravne poslove i gđica. Vanja Kovač, saradnica na projektu su sa ženama – kandidatkinjama prošli kroz sljedeće teme:

- razumijevanje izbornog sistema,

- predizborna matematika,
- definiranje vrste kampanje,
- analiza biračkog tijela i analiza problema biračkog tijela,
- definiranje poruka i ciljeva,
- analiza načina komuniciranja

te kroz dvije praktične vježbe:

- vježba predstavljanja i
- vježba javnog nastupa.

Na početku svake radionice ženama – kandidatkinjama je ponuđen „Upitnik za polaznice obuka“, čiji je osnovni cilj bio ispitivanje stavova žena – kandidatkinja po pitanju uloge i učešća žena na mjestima odlučivanja u zakonodavnim tijelima Bosne i Hercegovine. Upitnik je bio anonimn, a rezultati slijede u nastavku ovog Izvještaja.

Generalno govoreći radionice su bile uspješne, a učesnice zadovoljne sadržajem radionica, kao i trenerima.

2. Razlozi za organiziranje radionica

Bosna i Hercegovina se nalazi ispod svjetskog, ali i regionalnog prosjeka kada je u pitanju učešće žena na mjestim odlučivanja u zakonodavnoj, a posebno u izvršnoj vlasti. Analize Agencije za ravnopravnost spolova BiH pokazuju (iako je Izborni zakon u potpunosti usklađen sa Zakonom o ravnopravnosti spolova u BiH) da je biračko tijelo spremnije svoj glas češće povjeriti muškim kandidatima jer model uspješnog političara koji prepoznaju birači je model političara – muškarca.

U analizama Agencije za ravnopravnost spolova BiH, kao i u kontaktima sa biračkim tijelom, došlo se do spoznaje da biračko tijelo do sada nije bilo u mogućnosti da razlikuje političke partije koje se istinski posvećuju pitanjima ravnopravnosti spolova od onih koje su prema tom pitanju poprilično neutralne. Upravo iz ovih razloga, u odsustvu ponude programa u oblasti ravnopravnosti spolova, birači nisu mogli da odgovore potražnjom za upravo takvim političkim partijama i političarkama, koje su spremne da odgovore na pitanja koja ih se tiču.

Ove godine je Agencija za ravnopravnost spolova BiH u saradnji sa nizom stručnjaka i stručnjakinja iz institucionalnog i nevladinost sektora odlučila da promjeni svoju strategiju i da ostvari efikasniju komunikaciju sa političkim partijama, kako bi se pomoglo da političke partije efikasnije odgovore na očekivanja biračkog tijela u oblasti ravnopravnosti spolova i da biračko tijelo nagradi, svojim glasom, one političke partije koje su pokazale istinsku

opredijeljenost za ravnopravnost spolova. Kao rezultat saradnje nastala je „Izjava o opredjeljenosti ravnopravnosti spolova za političke partije“¹.

U mjesecu maju 2014. političkim strankama je dostavljena „Izjava o opredjeljenosti ravnopravnosti spolova za političke partije“ na potpisivanje, u kojoj se potpisnicama/ima omogućava da svoju opredijeljenost za ravnopravnost spolova promoviraju u predizbornoj kampanji, tj. da poštuju načelo ravnopravnosti spolova i da na listama uravnoteženo budu zastupljeni i muški i ženski kandidati/kinje. Shodno Izjavi od stranaka – potpisnica u njihovim predizbornim kampanjama, a posebno nakon izbora, tj. kod imenovanja i definiranja prioriteta, politika i izrade propisa će se očekivati da poštuju principe za koje su se unaprijed opredijelili.

„Izjavu o opredjeljenosti ravnopravnosti spolova za političke partije“ je do sad potpisalo 8 političkih partija i to: Socijaldemokratska partija (SDP), Naša stranka, Socijalistička partija RS (SP RS), Partija demokratskog progresa (PDP), Hrvatska demokratska zajednica BiH (HDZ BiH), Srpska napredna stranka (SNS), Savez za bolju budućnost – Fahrudin Radončić (SBB – Fahrudin Radončić) i Stranka ZA BiH.

3. Učesnice

Učesnice radionica su bile kandidatkinje na Općim izborima 2014. ispred političkih partija – potpisnica „Izjave o opredjeljenosti ravnopravnosti spolova za političke partije“. Također, ponuđeno je političkim partijama zastupljenim u Parlamentarnoj skupštini BiH u mandatu 2010-2014. da njihove kandidatkinje učestvuju na radionicama.

Od 305 pozvanih žena da pohađaju radionicu, njih oko 107 se odazvalo pozivu i to: **Zenica** 30, **Dobo** 8, **Mostar** 16, **Sarajevo** 38, **Lukavac** 14, **Banja Luka** 11, **Bihać** 16.

Kandidatkinje prisutne na radionicama su bile predstavnice slijedećih političkih partija:

Srpska demokratska stranka (SDS), Naša stranka, Demokratska narodna stranka (DNS), Hrvatska demokratska zajednica BiH (HDZ BiH), Hrvatska narodna zajednica 1990 (HDZ 1990), Socijaldemokratska partija (SDP), Narodna stranka radom za boljitak (NSRzB), Savez za bolju budućnost – Fahrudin Radončić (SBB – Fahrudin Radončić), Stranka demokratske akcije (SDA), Demokratski narodni savez (DNS), Socijalistička partija RS, Partija demokratskog progresa (PDP).

3.1. Analiza upitnika – profil prosječne kandidatkinje na Općim izborima 2014.

Profil kandidatkinje na Općim izborima 2014. je kreirala Agencija za ravnopravnost spolova BiH analizirajući upitnike koje su ispunile 107 polaznica 7 radionica. Na radionicama su prisustvovala kandidatkinje sa više i manje iskustva u javnom i političkom životu. To su žene

¹ „Izjava o opredjeljenosti ravnopravnosti spolova za političke partije“ je dostupna na http://arsbih.gov.ba/wp-content/uploads/2014/05/GEP_opt.pdf (Pristupljeno 20/9/2014.)

koje su kandidirane kao nositeljice listi, ali i žene koje se nalazile pri dnu liste. Takođe, kandidatkinje sa iskustvom obavljanja značajnih funkcija u zakonodavnoj i izvršnoj vlasti kao i one sa manje iskustva.

Prosječna političarka koja se kandiduje na Općim izborima 2014. godine u prosjeku ima 38 godina, udata je i ima dvoje djece, završila je dodiplomski studij. Na prošlim Općim izborima je bila kandidirana za Parlament Federacije Bosne i Hercegovine, dok je na ovim Izborima kandidat ispred svoje političke partije za Skupštinu kantona. Nalazi se na 6 mjestu na kandidatskoj listi. Do sada nije bila imenovana na neku funkciju ispred svoje političke partije.

Članica je organizacije žena u svojoj političkoj partiji i smatra da podršku koju žene unutar te organizacije dobivaju nije dovoljna „iako podrška postoji, smatram da bi trebala biti mnogo veća. Ona smatra da „žene mogu mnogo toga uraditi, ali nisu dovoljno nagrađene za svoj rad i trud“.

Naša političarka se ne želi baviti pitanjima reorganizacije države, zaštite prava etničkih manjina, ne govori o problemima koje su prethodne vlasti ostavile iza sebe, već želi da kroz svoj politički angažman prvenstveno pomogne drugima, ugroženim grupama: mladih – nezaposlenih, penzionerima, djeci bez roditeljskog staranja, te se zalaže za unaprijeđenje obrazovnog sistema. „Želim da se izborim za bolje zakone socijalnih kategorija, da pomognem djeci bez roditeljskog staranja, također želim dokazati mladima da ova zemlja može biti poželjna za život.“

Ona priznaje da je do sada bila politički pasivna, ali da ima obrazovanje i životno iskustvo sa kojima može dati svoj doprinos u potrebnim promjenama. „Godinama sam bila pasivna i puštala drugima da odlučuju umjesto mene.“

Najvećim izazovom smatra „dominantan položaj muškarca u odnosu na žene“

4. Preporuke

Nakon radionica sa kandidatkinjama na Općim izborima 2014. došlo se do slijedećih preporuka:

- Smatra se da bi najefikasnije bilo usmjeriti sve kapacitete ka strankama koje su potpisale „Izjavu o opredjeljenosti ravnopravnosti spolova za političke partije“.
- Agencija za ravnopravnost spolova BiH bi trebala u saradnji sa entitetskim gender centrima, a u saradnji sa domaćim i međunarodnim organizacijama analizirati potrebu za organiziranjem budućih obuka za kandidatkinje, te shodno tome utvrditi plan i program obuka. Utvrdit će se vrsta obuke, kategorije, oblasti, teme, tip obuke – metode pružanja obuke, ciljevi, očekivani rezultati, sadržaj, ciljna grupa, broj polaznika i troškovi izvođenja obuka.

- Potrebno je unaprijediti komunikaciju sa kandidatkinjama unutar političkih partija, te ujedno i intenzivirati komunikaciju sa strukturama političkih partija koje su zadužene za edukaciju kandidata/kinja sa jasno definiranim ciljevima u pogledu unaprijeđenja istih.
- Agencija za ravnopravnost spolova BiH u saradnji sa entitetskim gender centrima bi trebala analizirati zastupljenost tema obuhvaćenih „Izjavom o opredjeljenosti ravnopravnosti spolova za političke partije“ programima političkih partija i na osnovu analize kreirati preporuke i plan djelovanja za unaprijeđenje istih.

5. Elementi održivosti za vrijeme predizborne kampanje

S ciljem održivosti rezultata koji su postignuti na radionicama, posebno vještinama vođenja kampanje i motiviranja kandidatkinja za društveno odgovorni politički angažman za vrijeme predizborne kampanje, Agencija za ravnopravnost spolova BiH je kreirala „Planer za kandidatkinje“, koji je distribuiran učesnicama radionica i koji na jednom mjestu objedinjuje savjete i preporuke za vođenje uspješne kampanje. Također, s istim ciljem, Agencija je napravila facebook profil pod nazivom Kandidatkinje Izbori MMXIV, te je kao prijatelje dodala sve polaznice radionica u svim gradovima. Ovakav način komuniciranja sa kandidatkinjama – učesnicama radionica izabran je budući da više od 80% kandidatkinja ima svoj facebook profil ili svoju facebook stranicu. Od 100 kandidatkinja koje je Agencija dodala kao prijatelja, njih 87 je prihvatilo prijateljstvo i prati već pomenuti profil. Profil se dnevno ažurira fotografijama sa radionica, te interesantnim sadržajima, za kandidatkinje, koji bi im mogli pomoći u toku predizborne kampanje.

Agencija za ravnopravnost spolova BiH i nakon Općih izbora 2014. će nastaviti komunikaciju sa kandidatkinjama, kao i sa političkim strankama – potpisnicama Izjave.